

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ, Str. Iuliu Maniu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
Abonament: 500 Lei la an

Redactor responsabil:
Protolereu DUMITRU ANTAL

CUPRINSUL:

Dr. Gh. Ciuhandu: Conflictul dintre Asociațiile noastre clericale.

Ic. Gr. Dumitrescu: Probleme bisericești.

V. Matei: O contribuție nouă de istoriografie bisericească.

La noi și — la alții.

Elena Gherman: Reuniunea de femei din Răsboieni-Cetate.

Cronică. — Licitatie pentru executarea lucrărilor de dulgherie și zidărie la biserica din Chinteni.

Conflictul dintre Asociațiile noastre clericale.

Președintele Asociației „Andrei Șaguna“ a clerului ardelean, P. C. prot. consilier eparhial Dr. Gh. Ciuhandu, ne trimite un lung răspuns la comunicatul „Asociației Generale a clerului ortodox“.

Din cele 6 puncte câte cuprinde acest răspuns, — din lipsă de spațiu, publicăm numai punctul ultim care rezumă în bună parte esența conflictului ivit între asociațiile noastre clericale, și punctul just de vedere pe care-l apără Asociația „A. Șaguna“; desolidarizându-se de acțiunea Asociației din București.

„...Trec acum la chestia *substratului principal al diferendului ivit* între Asociația generală și între Asociația A. Șaguna.

Când delegația Asociației generale a solicitat Ministerului desființarea parțială a vieții administrative și chiar misionare din Ardeal pentru trecătoare motive de ordin financiar ale Statului, — delegația și-a zis: să jertfim din organizația eparhială și propopiască, pentru ca să *salvăm „viața parohială, care păstrează arterele vii ale comunității creștine“*.

Rețin dela început împrejurarea, că Ministerul însuși, când i-s'a deschis ochii să vadă ce înseamnă aceasta „salvare“ pentru Biserica ortodoxă din Ardeal, a promis Episcopilor noștri să revină asupra marelui nedreptăți și asupra primejdiei, de a lăsa descoperită Biserica ardeleană, copleșită de

culte minoritare, stăpâne pe mari bogății și înfruptate din plin, din bugetul statului.

Dar abstrăgând dela aceasta, iată, cum se prezintă „viața parohială“ cu „arterele vii ale comunității creștine“, în raport cu expedientul de „salvare“, după care era să se încuviințeze „leafă“ dela stat pentru atâtia preoți — și din Ardeal — câți corespund la cifra creștinilor ortodocși, raportată la *coeficientul de 1600 suflete*.

Grăesc pe baza unor statistici, ce am întocmit, dar nu le-am publicat încă, cu privire la Ardealul bisericesc dela sfârșitul stăpânirii ungurești și dela începutul imperiului românesc.

Ardealul, cu maximum de 2 milioane ortodocși, are — mai bine zis: avea — 1858 comunități bisericești, cu cel puțin tot atâtia preoți parohi și administratori. După coeficientul de 1600 suflete de preot plătit de stat, s'ar fi asigurat leafă numai la 1250 preoți. Dar pe ceilalți 608 preoți ardeleni cine i-ar fi plătit? Comitetul Asociației generale a Clerului? Sau să fi rămas ei pe din afară?

Alta socoteală: Dintre 1858 de comunități ortodoxe ardelenene numai 208 sunt mai împoporate de 1600 suflete; iar restul de 1650 comunități au mai puțin de 1600 suflete. Ce „salvare“ ar fi însemnat pentru acestea soluția propusă, cu ochii închiși în fața realităților, de cătră frații dela București necunoscători ai stărilor din Ardeal?

Încă o socoteală statistică: Pe urma împrejurării, că avem atâtea sate mărunte, pela munte, sau comunități decimate de uniți cu ajutorul guvernelor ungurești, și că asemenea localități nu pot fi lăsate — chiar din motive de stat — fără de îngrijire duhovnicească prin preoții lor proprii —, iată ce fel de stări mai sunt în Ardeal. De ex. privind comunele cu **300** și mai puține suflete, **ortodocșii** din Ardeal au **130** comune cu mai puțin de 300 suflete, pe când **uniții** au 272 comune cu mai puțini de 300 suflete.

Iar analizând situația după coeficientul de **200 și mai puține suflete**, găsim, că **ortodocșii** au d'abia 47 comune de acest fel, cea mai mare parte resturi de ortodocși prin comune acaparate de uniți; pe când **uniții** au **127 comune bisericesti** cu mai puțin de 200 suflete, cazuri în mare parte de *înrusieri în comune ortodoxe*. Cele mai multe din aceste cazuri, nu sunt nuclee de organizație unită înspre nordul Ardealului, unde domină aproape exclusiv Catolicismul și unde *Unitismul să-și fi pus la încercare puterile în slujba cauzei naționale-românești*, — pentru că acolo nu există o *primejdie „ortodoxă“* —, ci Unitismul s'a furișat mai ales în regiunea sudică a Ardealului, unde opera națională în popor o făcea Biserica ortodoxă, sprijinită pe legăturile sale firești cu Țara-Românească, și unde Catolicismul Blajului papistășit însemnă, *în masele populare, numai o desbinare confesională și o slugire a proselitismului catolic*, pe care acum îl servește, la rândul său, și Statul român, subvenționând aceste parohii unite, de diferențiere sufletească și de vrajba politică-națională! *Ce economii nu s'ar fi produs, în favorul bugetului statului, dacă — pentru uniți și pentru ortodocși de o potrivă — s'ar fi suprimat subvenția de Stat pentru asemenea organisme microscopice?!*

Și atunci, când acest lux de organizație unită, de concurență confesională și de vrajbă națională — pe care nu o cunosc preoții bucureșteni — este plătit de Statul român, se mai cer măsuri restrictive, de către preoți de aceeași credință ortodoxă, împotriva intereselor Cultului lor propriu? Mare și neiertat păcat!

Eu, când am condus delegația congre-

sului preoțesc ardelean la București, i-am înfățișat d-lui Ministru Costăchescu — în prezența celeilalte „delegații“, care se nimerise de față cu noi în biroul D-lui Ministru — și aceasta problemă, a risipei banului public pentru cultele minoritare. Și îi răspundeam d-lui Ministru — la replica sa, — că, dacă D-sa nu are dreptul să „se amestece“ în treburile de *organizație ale Cultelor, are totuși, un indubitabil drept și chiar datoria, de a împedea risipa banului public pe organizațiile de lux, mai ales în vremi așa de grele pentru finanțele țării și pentru contribuabili.*

Căci, în definitiv, ce altceva înseamnă triumful lor, de a vedea masacrată existența materială a Bisericii ortodoxe ardelene, în privința centrelor ierarhice administrative și misionare și în privința reducerii protopopiatelor la 4—5 de fiecare eparhie din Ardeal?!

Noul buget, dorit de frații noștri dela București, iată cum se înfățișează pentru Ardeal:

Rom.-catolicii au, la episcopiile din A.-Iulia și Timișoara, câte 8 — în total: 16 — *canonici celibatari*, cu câte 15.550 Lei leafă lunară.

Greco-catolicii au: la Blaj 10, la Gherla, Lugoj și Oradea câte 6, iar la Baia-mare 3 canonici, în total 31 *canonici*, aproape toți, dacă nu chiar toți — cred — *celibatari*, fiecare cu câte 17.140 Lei leafă lunară.

Față de aceștia, *biata „Dominantă“* din ramura ardeleană are: La Sibiu 3, la Arad 3, la Oradea 3, la Caransebeș 3 consilieri (egali ca titlu, nu și la leafă, cu canonicii), cu câte 10.470 Lei lunar, iar la Cluj 3 consilieri cu câte 10.510 Lei leafă lunară; *în total 15 consilieri*, deci mai puțini ca cele două episcopii rom.-catolice, și *cu mai mici leafuri, pentru că nu sunt celibatari, ci oameni cu grele îndatoriri familiare*, și cu câte-o singură leafă, deoarece nu au și funcții lătrualnice... decât *onorifice!*

Să mai continuăm?

Nu mă lasă scârba și durerea și rușinea de ce am ajuns și prin cine am ajuns la atâta!

Atâta doar de-aș mai șopti-o fraților din delegația Asociațiunii generale a Clerului ortodox din România, că de ex. sub-

semnatul acum în al douăzeci și șaselea an de serviciu ca referent și consilier eparhial la Arad, voiu avea leafă lunară de 10.470 Lei, din care — după reținerile: curba de sacrificiu și impozite și cotizație la fondul de penziune — voiu primi la mână 5.623 Lei, lunar, din cari să plătesc globalul după leafa din anul trecut și să-mi țin casa, cu patru copii de liceu și... prestigiul de consilier eparhial al „Dominantei“.

Iar... șoptindu-le aceste, să-i întreb pe frați: **Așa, cum vă arăta-i mai sus, a-ți înțeles să vedeți Biserica ortodoxă din Ardeal și pe slujitorii ei, în mijlocul atâtor minoritari bogăți în averi proprii bisericesti și totuși, îmbuibăți în vistieria sărăcită a statului român, pentru că sunt ajutați de politicieni fără conștiință și de pripirile preoților iscoditori de „Salvare“ ucigătoare de instituții românești și ortodoxe în Ardealul durerilor milenare??**

Asociația „A. Șaguna“, negăsind cvenita înțelegere, pe care totdeauna a căutat-o la București chiar și fără de statut de organizare generală, poate chibzui: cum să ne constituim și noi în minoritari și să ne îndreptăm cu ponoasele, pe viitor, către „Liga Națiunilor“...

Probleme bisericesti.

Preotul Iconom Gr. Dumitrescu din Constanța, președintele asociației clerului din Eparhia Constanței, publică un remarcabil articol în foaia oficială „Tomis“ a eparhiei, — pe care îl reproducem în cele următoare:

Salariile, Legea de organizare, Autonomia, Solidarizare.

Până azi, 12 Februarie, încă nu se știe nimic ce lefuri vom primi și când. Știm din ziare că în bugetul Ministerului Instrucțiunii publice și al Cultelor s'a trecut o sumă globală de cca 500 milioane pentru întreținerea întregii Biserici ortodoxe.

Față de suma ce statul servea în anul trecut Bisericii, ceace se da anul acesta este cu 30% mai puțin. La început eră vorba ca la această sumă să se aplice curba de sacrificiu. Nu știm cum a fost făcut calculul, căci, la finele anului 1930 se cerea episcopilor să-și facă ele o reducere a bu-

getului de 15%, cu aceasta echilibrându-se bugetul statului. Biserica a răspuns că atunci când statul e în grea cumpănă, e gata să facă sacrificii, așa cum totdeauna a înțeles să facă; dar că mai întâi să i se facă și ei o dreptate, cerută de art. 31 din Legea Cultelor: Chiriarii au calculat cât se da din vistieria statului bisericii ortodoxe, și cât celorlalte culte și glasul autorizat al Inalt Preasfințitului Patriarh, a cerut în Parlament, în numele Sfântului Sinod, să se dea fiecărui cult, în proporție cu numărul credincioșilor și ajutorul dela stat.¹⁾

Corpul didactic a cerut să li se rectifice salariile, după legea de armonizare, apoi să li se aplice curba de sacrificiu și a fost satisfăcut. Biserica n'a fost auzită în pretențiile ei juste iar, ca o lecție, cum s'ar zice, pentru că n'a răspuns, i s'a aplicat reducerea de 30%, după care, apoi, urma să se aplice și curba de sacrificiu. S'a spus că prin anumite calcule nu se va mai aplica această curbă și că deci salariile vor fi mai puțin reduse. Dar să se observe că toate aceste calcule se învârtesc tot în interiorul cifrei din buget, luându-se doar din... spate, pentru a se pune la poalele antireului. Așa că, dacă anumiți salariați ai bisericii nu vor suferi decât curba de sacrificiu, aceasta se datorește faptului, că s'au redus complect, sau aproape complect alți salariați. Suma deci, a rămas pentru Biserică în întregime, aceeaș²⁾ care a fost prevăzută în bugetul anului 1931.

Anumiți frați preoți, în frunte cu cei ce se intitulează „Comitetul Asociației Generale a Preoților“ (din București!) își fac o onoare din faptul că au reușit, printr'un egoism cras, ca pe listele ce se întocmesc și mereu se prefac la Minister, salariile preoților să fie micșorate numai cu 12%, în schimb desființându-se, pentru această compensație, toate posturile de seamă din organizația bisericească, adică dezorganizându-se biserica.³⁾ Au zis atunci Preoții dela „Graiul Vremii“, după cuvintele Părintelui Țincoca dela Iași: In gardă băeți, război episcopilor și administrației bisericesti! Noi preoții bucureșteni, am început

¹⁾ După proporția populației de credincioși ar fi trebuit să mai primim.

²⁾ Se zice că s'ar mai fi dat 100 milioane.

³⁾ O consecință a acestei desorganizării este și apariția târzie a numărului de față.

cu activitate protestantă;¹⁾ să mergem înainte: jos episcopii. Iar dacă nu-i putem da jos pe ei, hai să începem: „Jos consilierii, jos protopopii, jos revizorii, jos misionarii!“ De ce un protopop la 20 parohii? Ca să ne inspecteze în fiecare lună? Mai bine un protopop la 100 de biserici, ca în an odată, când va veni, să nu ne găsească acasă. De ce consilieri și misionari? Să vină mereu la cercuri? Să ne piseze cu predici și conferințe? Era bine în vechea somnolență. Dacă reușim noi să desființăm aceste organe, apoi popularitatea noastră e asigurată și autoritatea Chiriarhilor desființată. Preoțimea obișnuită în „farniente“, va zice: Halal comitet! La Congres le vom aduce osanale!²⁾

Și-au mai zis frații preoți dela „Graiul Vremii“: Să ferească Dumnezeu să nu dea statul banii pe mâna bisericii, că-i prăpăd! Asta înseamnă separația bisericii de stat! Nenorocire! Ca să nu se întâmple niciodată acest lucru, trebuesc schimbate, neapărat, „articolele 19 și 21 din „nefericita noastră lege de organizare!“

Dar bine, cinstite părinte, dela „Graiul Vremii“, cum crezi Sfinția Ta că se vor putea schimba tocmai aceste 2 articole de care atârână tocmai toată iconomia legii și asigurarea ajutorului dela stat? Și de ce te temi când art. 21, în privința salariilor este destul de precis, că drepturile sunt cele stabilite de legi și în armonizare cu salariile funcționarilor publici, iar conturile de gestiune (respective statele) vor fi cercetate de Ministerul Cultelor! Fondul general bisericesc după art. 23 din Lege nu servește la plata salariilor, iar ajutoarele pe care statul le va da Eforiei, la cerere sunt ajutoare „materiale“.³⁾

Este, așa dar, clar ca ziua, că salariile, chiar când salarizarea preoților ar trece la biserică, vor fi asigurate și intangibile! Mai degrabă ar putea să ceară Comitetul Asociației preoțimei bucureștene o *lege a salarizării clerului*, pe care n'o avem și să

renunțe la demagogia ce face prin războiul declarat episcopilor.¹⁾

Mergeți părinților la legea cultelor și vedeți acolo, că niciodată statul nu va putea da ajutoarele sale sub formă de sume globale (art. 31 al. 2.)²⁾

De altfel, salarizarea clerului, a fost ultima și cea mai sigură strangulare a bisericii în lațul politicianismului. Robia politică a bisericii cumpărate cu prețul salarizării clerului, prin legea dela 1893 se încearcă de acum un secol, de când Rușii regulamentului organic, contaminați de ideile anticlericale ale curentului francez și obișnuți, după cum era în Rusia, ca statul să stăpânească biserica, încep loviturile de secularizare ale averilor bisericești.³⁾ Ele prind, se desvoltă sub Vodă Cuza care „stăpânit în toate de ideile franceze, sfătuit de oameni cu aceleași idei, cari n'aveau cunoștințe speciale de istorie și canoane, care s'ar fi cerut, voia să desăvârșiască opera desbrăcării de orice autonomie, putere și autoritate a bisericii, surghiunită în regiuni pur spirituale, cari sunt bisericește, vecine cu moartea“.⁴⁾

Și dacă totuși, sunt preoți, cari văd în despărțirea de stat pieirea bisericii, în po-

¹⁾ „Graiul Vremii“ Nr... 1931, afirmă că e în cel mai perfect acord cu chiriarhii. (Noi am auzit că după ce au suferit o bună săpuneală dela I. P. S. S. Patriarh).

²⁾ Se mai tem unii preoți grijulii, că la anul nu ni se va mai da nici atât.

Să zicem că poate n'ar fi așa greu — deși nouă ni se pare foarte greu — să se anuleze legi ca: Legea Cultelor, Concordatul și chiar și „nenorocita“ noastră Lege de organizare, în cari este asigurată întreținerea cultelor, dar mai presus decât aceste legi este necesitatea pe care statul trebuie s'o simtă, de a avea un popor cinstit disciplinat și iubitor de neam; iar aceasta n'o poate face decât biserica. Este fapt istoric că popoarele cari n'au avut credință, au pierit. Decretul Sf. Constantin cel Mare (313) este un mare act politic, — de refacerea statului — în acele timpuri, când credința se destramă și odată cu ea se ducea puterea imperiului roman.

Se mai aude spunându-se că biserica este o instituție parazitară, că ea nu aduce nici un aport în bugetul statului.

Intrebăm: Ce aport material aduce școala, magistratura, armata, în bugetul statului? Și, se poate calcula cu cifre aportul adus de preotul care ia crucea și pornește în luptă, în fruntea ostașilor? Lăsați atunci în ruină ortodoxismul, dați libertate credințelor sectante, ca adventismul, cel ce interzice jurământul și războaiele, studenților în Biblie, preconizatori a răsturnării oricărui instituții de stat, pe cari le numesc lucruri diavolești. Ele nu cer ajutor dela stat pentru întreținere și vom vedea unde vom ajunge!

(Eu aș zice, în interesul statului: Desființați 10 jandarmi și mai înființați un preot, care să spună măcar atâta: „Ferițiți voi, care răbdați, că vă veți sătura... în ceruri“).

³⁾ La noi salarizările s'au făcut fără despăgubiri. În Austria s'a dat în schimb formidabila congruă.

⁴⁾ Istoria Bisericii Românești, N. Iorga, p. 288 vol. II.

¹⁾ Așa zic mulți și se pare că a început să se și scrie! Să fim atenți!

²⁾ Ultimul număr din „Graiul Vremii“ a pus la cale asemenea aplauze.

³⁾ Ajutoare în vederea cheltuelilor materiale. Unde e vorba în lege de salarii, acolo nu se numesc „materiale“.

fiida celor 18 veacuri de existență autonomă a bisericii, aceasta se datorește spiritului în care seminariile laice, „rupte de legăturile lor firești cu episcopatul“, i-au crescut. Și în această chestie, s'a socotit iarăși un mare pericol tendința chiriarhilor de a readuce școalele teologice sub conducerea bisericii.

Frați Preoți! Atâta timp cât doriți să rămâneți în ortodoxie, mențineți legătura cu ierarhia înaltă. Nimeni nu poate să dorească mai mult binele bisericii decât conducătorii ei — Sfântul Sinod — în fruntea căruia se află cea mai autoritară figură, — Înalt Prea Sfinția Sa, Preafericitul Patriarh Dr. Miron, care pentru superioritatea Sa a fost designat Regent al Țării.

Drept încheiere a celor de mai sus, să vorbească o autoritate, care cunoaște tot rolul avut de biserică ortodoxă, în neamul acesta în păstrarea limbii, în nașterea literaturii și susținerea neamului,¹⁾ marele istoric al Românilor: „Preoții — scăpați de sub tutela epitropiilor de enoriași²⁾ — ar putea fi consultați în tot ce privește părți din gospodăria bisericii, rezervând Sinodului dogma și administrația bisericească superioară, scoțându-l de sub tutela Ministerului de Culte...

„Un fond al Bisericii, cu izvoare mult mai bogate... cu o conducere care să facă a se simți voința arhierilor — impuindu-li-se oricâtă răspundere pentru aceasta, față de înalta instituție a Curții Conturilor — ar avea să suporte toate cheltuielile clerului.

„Credința tare a celui ce scrie aceste rânduri, e că numai astfel Biserica Românească, în care au intrat dela o vreme atâția tineri cu sentimente curate, s'ar putea ridică din zdrențele umilinții și din praful ruinelor sale. Și aceasta trebuie să se facă, pentrucă în starea Bisericii unui popor, se oglindește și mai strălucitor moralitatea lui, condiție esențială a vieții lui de stat și naționale“.³⁾

Frați Preoți! Dacă nu se va recunoaște meritul acestei biserici și s'ar cerca să se

¹⁾ Pentru tot acest aport adus neamului de biserică ortodoxă, se teime „Graiul Vremii“ că acum poate să i se dea cu piciorul?

²⁾ Acum ar fi multele consilii în care laicii sunt 2 treimi față de preoți.

³⁾ N. Iorga, Istoria Bisericii Românești, vol. II. p. 318. 1909.

nege rolul ei în mijlocul neamului nostru, în fața istoriei și a tuturor mărturiilor monumentale cu care biserică a umplut întreg pământul țării, apoi pentru gustul a câtorva necredincioși ambițioși, în mâna cărora împrejurările au dat soarta bisericii uneori, noi nu vom mai sta mult timp, așteptând ca Biserica sfințitoare să se salveze singură sau să ni-o salveze statul, ci trebuie ca noi s'o salvăm, salvând odată cu ea pe fiii ei, cari formează adevăratul neam românesc.

Suntem în grea criză materială. Ea nu se va putea înlătură decât printr'un surplus de forță morală.

Frați Preoți, dela voi nu se așteaptă numai mântuirea sufletească, ci și trupească.

Vouă vi s'au încredințat suflete și dela voi se vor cere. Se cearcă să fim reduși la simplul rol de predicatori ai „împărăției din lumea cealaltă“. Să le spunem: Vrem să fie și pe pământ împărăția lui Dumnezeu. Iată rolul nostru.

Vedeți că sărăcia actuală vă umple mai mult decât în timpurile din belșug bisericile cu credincioși. Ce vor aceștia dela voi? Ei știu că avuții nu le puteți da. Și totuși vin și vă cer sprijinul. Nū-i lăsați! Cercețați-i, aflați-le durerile, nevoile și gândiți-vă ce să faceți ca să-i mântuiți! Și atunci ei nu vă vor părăsi.

Voi sunteți ai lor și ei sunt ai voștri.

Intrebați-i: Vor, ei să le dați și mântuire trupească pe lângă cea sufletească? Uniți-vă pentru aceasta; dar nu având programul de război proclamat de „Graiul Vremii“. Alceva ne trebuie acum; nu desbinare, care înseamnă apă la moara vrășmașilor, ci unirea noastră a tuturor. Cum oare, nu poate avea nici o putere și nu înseamnă nimic în viața statului nostru, fiecare preot dintre noi, în mâna căruia sunt mii de suflete ce ni se dau cu totul?

Și mai cerșim milă?

Frați Preoți, aduceți-vă aminte ce vi s'a zis:

„Voi sunteți lumina lumii și sarea pământului“.

O contribuție nouă de istoriografie bisericească.

Activitatea progresivă și armonizată cu interesele actuale ale bisericii, care trece și ea prin grele încercări, dă rezultate tot mai rodnice prin peana unui număr de conferențieri selecți, grupați la „Societatea Ortodoxă a Femeilor Române” din Cluj, spre o colaborare comună, pentru atingerea aceluiș scop. Importanța acestui scop de regenerare religioasă-morală se destramă din însuși rezultatele date în trecut. Spre mulțumirea tuturor, afluența crescândă a publicului auditor, vădește un interes viu pentru problemele tratate în acest ciclu de conferințe.

Pentru a satisface și mai mult acestei cerințe, fie ca variație pentru a stârni interesul publicului auditor, fie ca temă predilectă pentru conferențiar, părintele consilier eparhial *Dr. Sebastian Stanca*, cercetând cu multă răbdare și pricepere hrizoave învechite și uitate prin ungherele și podurile bisericilor învechite, a trecut marginile obicinuite ale conferințelor de azi, conducându-și cu multă abilitate publicul auditor prin taințele necunoscute ale vieții noastre bisericești din secolul al XIX-lea.

Conferința „Între predică și cazanie”, ținută de cunoscutul scriitor și conferențiar, în sala Universității din loc, Duminică în 22 Februarie, deși este de caracter mai mult intim bisericesc, totuși privită în forma turnată de conferențiar, este o icoană mult grăitoare din trecutul bisericii noastre, ca instituție religioasă și culturală și națională.

Dar nici acest far îndrumător și salvator de suflete, conștiință și sentimente nu era scutit de vijelia pornirilor și patimilor omenești.

Conflictul iscat între vice-protopopul Nicolae Matora și capelanul Ioan Patița, care era și ginerele celui dintâiu, pentru cetezanța acestui din urmă de a eși din obiceiul citirii cazaniei și sinaxarului cu unele cuvântări libere, poate adaptate la împrejurări actuale atunci, arată lămurit starea primitivă a omileticii la noi, care chiar în fază de desvoltare este suprimată de oameni chemați dar nu aleși. Fie ținerea dârză la tradiție, dar mai sigur invidia șefului mai

puțin dotat pentru a *predicării* (propovădui) cuvântul evangheliei, față de succesele inferiorului său; dar scurta a tras-o bietul *predikáló szék* (amvonul) improvizat de Patița, scos apoi din biserică din Câmpeni de N. Matora, sub pretext că ocupă locul alor 2 scaune, al căror venit era mai prețios pentru el decât rostul acestui *predikáló szék*. Toate machinațiile lui N. Matora pentru delăturarea lui Patița și insistența cu perseverare pentru hirotonirea și primirea fiului său gângav, Ioan, de capelan, arată obiceiul înrădăcinat atunci ca un drept de ereditate descendentă a chemării preoțești moștenită din tată în fiu. Prin un aranjament al Consistorului (inalt) se tranșează, fără cuvânt de indignare, conflictul unei generații.

Conferința părintelui consilier Dr. Seb. Stanca, în forma redată cu mici presărări de vervă, pe lângă învățăturile date publicului auditor, ea este ca document istoric, un mărgăritar nou ce-l adaugă la colierul început de mult, dar neterminat prin puterea ineputabilă de cercetare a conferențiarului.

V. Mateiu

La noi și — la alții.

În Noemvrie anul trecut, a murit moșierul Othermal din Rachiș județul Sălaj și următorii au dorit să îl înmormânteze în cimiteriul bisericii noastre, unde mai erau îngropați și înaintașii celui mort acum.

Consiliul parohial s'a împotrivit, pe motivul că înainte de 1918 s'au îngropat familiarii fără consensul poporului, care n'a îndrăsnit să se opue de groaza jandarmilor și solgăbirăilor unguri, — dar acum, în România, Othermal, care a fost un dușman mare al poporului, nu poate fi înmormântat în cimiteriul bisericii ortodoxe.

Reclamând rudeniile la Episcopie, Episcopul nostru a dat ordin, ca să se evite un scandal, să sufere înmormântarea în cimiteriu, și să nu pună piedeci nici la intrarea preotului catolic în funcțiune. Așa poporul, de voie de nevoie, s'a supus, rămânând ca moștenitorii să aranjeze chestia taxei pentru loc.

În Ianuarie a murit un credincios ortodox în Cuhea (Maramureș) și rudeniile au

dorit să-l înmormânteze alături de strămoșii lui, în cimitirul unit. Ce credeți, că așa a purces și autoritatea bisericii unite? Dar de unde!

Preotul a asmuțat oamenii, cari s'au postat cu diferite unelte de fier și de lemn în poarta cimiteriului, fiind nevoie de intervenția jandarmilor pentru a se evita vărsare de sânge.

Și acestea s'au petrecut când domnia acolo comisariul Sfântului Scaun apostolic, dar apoi acum ce o fi când s'a dus la fața locului Duhul vechiului Blaj (vorbă să fie) al excelentisimului Alexandru!

Reuniunea de femei din Răsboieni-Cetate.

Înainte cu vre-o câțiva ani s'a înființat în comuna noastră Societatea Ort. Națională a Femeilor Române. Această societate la stăruințele preotului G. Onițiu a început să muncească cu multă dragoste pentru binele și prosperarea bisericii de aici, ajutată în scopul ei de membrele noului comitet ales din doamnă și anume: d-na M. Tritean, preș. de onoare, d-na V. Amărăscu preș., d-na V. Onițiu, v.-preș, d-na V. Tândureanu, casieră, d-șoara A. Nemeș, secretară, membre: d-nele Z. Budiu, E. Oprescu, E. Russu, R. Negrea, I. Vincze, A. Hopârtean, G. Lupu, E. Ilea, E. Vasinc, M. Popa, E. Martin, M. Gherman. Comitetul ales înțelegând scopul societății s'a pus cu tot devotamentul în slujba ei dându-i un avânt puternic, sporind fondul. Între mijloacele întrebuințate pentru sporirea fondului a aranjat o serie de ceaiuri sub privegherea d-nei insp. M. Triteanu. Cu bucurie anunțăm că ne-a dat concursul dl R. Tritean, insp. d-na și dl Diaconescu, insp. d-na și dl R. Popa, protop. și o mulțime de Domni și Doamne. Astfel societatea noastră a putut înregistra un venit material destul de frumos și a sporit foarte simțitor fondul cu suma de Lei 12.000 prin darurile în bani și țesături ce s'au adunat prin străduințele d-nei preotese V. Onițiu, dela femeile din comună.

Ca încheiere nu aș avea de spus decât că Societatea este pe un drum bun; Dumnezeu să-i ajute să-și continue apostolica

muncă dorindu-i tot sporul și succesul ca să-și sporească fondul societății în vederea scopului fixat de înfrumșetarea bisericii.

Elena Gherman
învățătoare.

CRONICĂ

Predică în Biserica Catedrală. Duminecă, 8 Martie c., va predica la Sf. Liturghie *Dr. Gal. Muntean*, iar la Vecernie *Emil Nicolescu*. — În Capela Școalei Superioare de Comerț în această zi va servi și predica *Simion Vasinca*.

O distincție binemeritată. Majestatea Sa *Regele Carol II-lea*, la propunerea Episcopului nostru *Nicolae*, a acordat consilierului eparhial protoiereul *Dr. Vasile Sava* ordinul *Steaua României în grad de cavalier*, cu înaltul rescript dela 9 Septembrie 1930, Nr. 3203. Această înaltă distincție a fost propusă din prilejul de 10 ani împliniți dela înființarea Eparhiei, de când numitul consilier, mai întâiu ca secretar și pe urmă referent al afacerilor economice și al zidirei catedralei, prin conștiințiozitate și rodnică activitate, și-a cucerit un loc de frunte și de onoare în gremiul consistoriului nostru de aici. — li aducem și din partea noastră felicitări și urări de bine, ca să continue a-și pune și mai departe toate puterile în slujba bisericii și Eparhiei noastre, care îl consideră între cei mai aleși dignitari ai săi.

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române din Bistrița, aranjază Duminică, 1 Martie a. c., o frumoasă sărbătoare culturală religioasă. Dela centru P. S. Sa Episcopul a delegat pe dl prof. *Dr. I. Vască*, să servească la sfânta Liturghie, să predice și să rostească o conferință, care va trata despre „*Duminica Ortodoxiei*“.

Pentru „Unirea“. Un pretins secretar general al Agrului, a publicat cu comentarii de surugiu o adresă a Episcopului nostru, adresată prim-ministrului Mironescu, din prilejul fanfaronadelor dela Sighet. Pân' ce acest individ, nu va arăta, cum a ajuns în posesiunea adresei confidentiale, adresată primului-ministru și nu „Unirei“ din Blaj, și până nu va arăta numele inspectorului,

care a făcut cercetările la Sighet, cum și zilele, nu nopțile, în care a făcut acele cercetări, (se înțelege fără știrea noastră și a organelor noastre), — nu ne rămâne decât să-l declarăm de iesuit, mincinos ordinar.

„Renașterea“

Convocare. Onorata preoțime din parohiile aparținătoare la tractul protopopesc Târgul-Mureș, precum și onor. preoți-profesori de religie se convoacă la conferința de primăvară, care se va țineca Duminecă și Luni la 29 și 30 Martie 1931, în parohia Gornești.

Fundațiunea Dr. Ioan Mihu a fost predată Sindicatului presei române din Ardeal, în ziua de 19 Febr. c., în cadrul unei ședințe solemne a comitetului fundațiunei ținută sub prezidenția dlui prof. univ. Dr. Ion Lupaș, prezenți fiind dnii Ion Lapedatu, I. Agârbiceanu, S. Dragomir, Al. Ciura, apoi I. Clopoșel, Seb. Bornemisa etc. Fundațiunea a fost întemeiată în 1911, cu un capital inițial de 25.000 cor. cu scopul de a fi ajutorați ziaristii români. Astăzi averea a sporit la suma de Lei 360.000.

Di director general al C. F. R., general de div. Mihail Ionescu, a renunțat de bună voie la diurnele fixe ce i se cuveneau ca membru în comitetele de direcție și financiar C. F. R., cari se ridică la suma de Lei 1,680.000 anual. E un gest de mare valoare morală. — Pe ing. Stan Vidrighin întreagă presa l-a îmblătit fără succes un an de zile, ca să renunțe măcar la o parte din salariul de 3 milioane anual ce-l primea. D-sa mai bine a plecat din slujbă, — bineînțeles luând leafa înainte pe un an, — decât să renunțe la un ban.

Ce jertfe omenesti a adus România în războiul mondial? Un oficer din marele stat major francez a publicat de curând o statistică a morților prin arme de foc în timpul războiului. Cifrele sunt raportate la numărul locuitorilor. Astfel a constat că Statele-Unite au avut 1 mort la 1000 de locuitori, Belgia 1 la 150 loc., Italia la 78, Anglia la 57, Sârbia la 32, Franța la 27, iar România 1 mort la 17 locuitori. De aici se vede că România a adus cele mai mari jertfe, apoi Franța, Sârbia etc. La acestea trebuie să adăugăm și

jertfele aduse de Românii de sub fosta stăpânire Austro-ungară, cari încă au fost destul de simțitoare. Iată cu ce jertfe s'a făurit România-mare, de care așa de puțini se arată vrednici.

O interesantă statistică școlară. Ministerul instrucțiunii pe baza datelor ce le are a întocmit o statistică a elevilor cari urmează școalele secundare și a constatat că numărul acestor felii de elevi pe anul școlar 1929—30 a fost de 83.116, ceea ce înseamnă o scădere față de numărul elevilor din aceleași școale din anul 1926—27. Repartizați după felul școalelor: în licee și gimnazii de băieți 48.153 elevi, licee și gimnazii de fete 25.151 eleve. La aceste cifre se adaugă 19.319 elevi și eleve din școalele normale și 4042 elevi în seminariile teologice. În prezent numărul total al elevilor și elevelor fără școale de menaj, comerciale, profesionale și meserii, este de 96.675.

La **LIBRĂRIA EPARHIALĂ** din Cluj se află de vânzare **ORNATE BISERICESTI** (felon, patrafir, brâu, mânecute) în culori bordo și albastre, confecționate ineseptionabil, din stofă fină cu broderii aurite (spic de grâu și flori), cu prețul dela 6500—8500 Lei.

PARTEA OFICIALĂ

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ

Nr. 860—1931.

(11) 1—1

Licitație.

Pentru executarea lucrărilor de dulgherie și de zidărie restante la biserica noastră din *Chinteni*, prin prezenta publicăm concurs cu termen de 15 zile dela primă apariție în ziarul „Renașterea“. Devizul și condițiunile se pot cunoaște în cancelaria Consiliului eparhial ortodox român din Cluj.

Cluj, la 19 Februarie 1931.

Consiliul eparhial.

A apărut:

Prețul 40 Lei.

Pr. Ion Goron „NOUA LEGE“
cuvântări despre fericirile evanghelice.

Pentru preoții din eparhie și pentru abonații „Renașterei“ 30 Lei.